

عنوان مقاله:

برونرفت استاد رفیعی قزوینی از مشكله رجعت در اندیشه صدرایی

محل انتشار:

پژوهشنامه فلسفه دین، دوره 11، شماره 1 (سال: 1392)

تعداد صفحات اصل مقاله: 18

نویسندگان:

محمدکاظم فرقانی - استادیار گروه فلسفه و کلام، دانشگاه امام صادق

محمد احمدی زاده - دانش آموخته کارشناسی ارشد فلسفه و کلام، دانشگاه امام صادق علیه السلام

خلاصه مقاله:

طبق مبانی حکمت متعالیه، نفس انسانی بعد از حدوث در این عالم، بنا بر استعدادی که دارد، آن به آن از فعلیتی خارج می شود و فعلیتی جدید می یابد و در این سیر به مجرد م ی رسد تا آنگاه که بدن را رها می کند و مسیر تکاملی خود را بدون بدن عنصری (دنیوی) ادامه می دهد. تلقی ابتدایی این است که طبق این مبانی، بازگشت نفس به بدن دنیوی در دار دنیا امری ناممکن است؛ و مهم ترین دلیل آن نیز قاعده امتناع تراجع است. اما وقتی در نظر آوریم که عموم مسلمانان، به ویژه شیعیان، بر اساس برخی آیات قرآن کریم و روایات معتقدند که تا کنون، در مواردی مردگان زنده شده اند و در دوره آخر الزمان نیز برخی زنده می شوند و رجعت می کنند، عویصه و مشکلی خاص در این باره ظاهر می شود؛ چرا که اعتقاد به رجعت یا احیای مردگان، به منزله بازگشت نفس به بدن دنیوی در دار دنیا است. بر این اساس، عموم فلاسفه و به ویژه صدراییان باید به گونه ای رجعت و احیای مردگان رابه صورت عقلانی تبیین کنند که به نفی قاعده امتناع تراجع نینجامد؛ زیرا ابطال تناسخ را بر مبنای همین قاعده پذیرفته اند. سید ابوالحسن رفیعی قزوینی، از معدود اندیشمندان است که در این باره سخن گفته و ضمن پذیرش این قاعده، رجعت و بازگشت نفوس به بدن دنیوی را از مصادیق این قاعده نمی داند. او، با دست نکشیدن از مبانی صدرایی، تلاش کرده است تا از طریق قاعده القس لایدوم و نیز اثر وجودی لازم البروز خاص هر موجود، تبیینی عقلانی از بازگشت برخی نفوس به زندگی دنیوی به دست دهد، و از رجعت مورد اعتقاد شیعه دفاع کند و تفاوت آن را با تناسخ توضیح دهد.

کلمات کلیدی:

رجعت، حرکت جوهری، نفس، بدن، تراجع، حکمت متعالیه، رفیعی قزوینی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/832724>

